

TALOUSARVION RAAMI VUODELLE 2021 SEKÄ TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN LAADINTAOHJEET

227/1.05/2020

KHALL § 267

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus päättää vuosittain talousarvion laatimisohteista ja noudattamisohteista. Talousarvion laatimisohteissa annetaan toimialoille ja liikelaitokselle ohteet talousarvion ja -suunnitelman laatimiseksi. Laatimisohteiden käsittelyn yhteydessä kaupunginhallitus voi hyväksyä ja tarvittaessa lisätä talousarvion valmistelutyölle annettavia ohteita. Vuoden 2021 talousarvion raami on valmisteltu huomioiden kuluvan vuoden talousarvion toteutuma sekä ennakkotiedot vuoden 2021 henkilöstömenokehityksestä, valtionosuuksista sekä verotulokehityksestä.

Talousarvioraamin perusteet:

1) Vuoden 2020 talousarvion toteutuma 31.7.2020 tilanteessa

Kuluva vuosi näyttää talouden osalta tässä vaiheessa positiiviselta ja heinäkuun lopun tilanteessa talous on ylijäämäinen. Koronatilanteen vaikutukset ovat toisaalta vähentäneet menoja erikoissairaanhoidossa ja maan hallitus on lisätalousarvioilla ohjannut lisää tuloja kunnille valtionosuuksien ja verotilitysten muodossa.

Vallitseva tilanne tuo syksyyn epävarmuustekijöitä niin koronatilanteen kuin taloudenkin näkökulmasta. Toimintatuotot ovat laskeneet (-1,6 %) viime vuoteen nähden (tot. 51,5 %), samalla toimintakulut ovat laskeneet (-2,3 %) (tot. 55,9 %) ja toimintakatteen toteutumaksi muodostuu 57,3 %. Koronatilanne on vaikuttanut toimintatuottoja laskevasti lähinnä lasten päivähoitomaksujen sekä osallistumismaksujen ja lipputulojen osalta.

Henkilöstökulut ovat kasvaneet 1,5 % vuodesta 2019 vuoteen 2020 (n. 242.259 €), henkilöstökulujen toteutuma on talousarvion mukainen (tot. 58,1 %). Heinäkuussa on maksettu henkilökunnan lomarahat täysimääräisinä. Palvelujen ostot alittavat tällä hetkellä reilusti talousarvion (tot. 54,7 %), aineiden ja tarvikkeiden hankinnoissa koronatilanne näkyy talousarvion tasaisen käytön ylityksenä (tot. 59,1 %).

Koronatilanteesta johtuvia toimintakustannuksia on alkuvuonna syntynyt yhteensä n. 350.000 €. Kustannuksia on muodostunut henkilöstökulujen (67.400 €),

palvelujenostojen (107.000 €) sekä aineiden ja tarvikkeiden muodossa (174.000 €).

Heinäkuun tuloslaskelmassa vuosikate on positiivinen 1.959.560 € ja ylijäämäksi muodostuu n. 685.000 €. Talousarviossa 2020 mukaan lukien tehdyt muutokset tilikauden tilikauden ylijäämäksi on yli 800.000 €.

Käyttötalous

Ensimmäisen vuosipuoliskon käyttötalous heinäkuun kohdalla on pysynyt hyvin talousarviossa. Koronatilanne tulee aiheuttamaan kaupungin talouteen kuitenkin lisää kuluja arvion mukaan kokonaisuudessaan 500.000 € ja samalla kunnallisverotulot tulevat ennusteen mukaan laskemaan merkittävästi. Tasainen käyttötalouden toteutuma 31.7. on 58,3 %. Alkuvuodesta talousarvion tasainen käyttö ylittyy elinkeinotoimessa (66,0 %) ja perusturvassa (59,6 %). Elinkeinotoimen osalta kulut alittavat talousarvion tasaisen käytön, mutta tuotot eivät ole pysyneet talousarviossa. Perusturvan osalta erikoissairaanhoidossa on ylitystä vain vähän (tot. 58,7 %), ja erikoissairaanhoidon kustannusten lasku viime vuoteen on huomattava -7,4 %, myös terveydenhuollossa on ylitystä (tot. 60,1 %) sekä sosiaalitoimessa (tot. 59,8 %). Muilla vastuualueilla ei ole talousarvioylityksiä.

2) Verotulot

Tuloverojen ja yhteisöverojen määrät perustuvat tässä vaiheessa vuotta valtakunnalliseen verotulokehitykseen, joka syksyllä tarkistetaan kuntakohtaisesti. Verotuloihin tehdään tarkistus ja oikaisu sen mukaan onko kunnalle maksettu liikaa tai liian vähän verotuloja. Oikaisuksi muodostuu tänä vuonna n. 240.000 € ja se tehdään marraskuun verotilityksissä.

Talousarviossa kuluvan vuoden verotuloksi on ennakoitu 26.850.000 € (tot. 58,7 %).

Toteutuma heinäkuu 2020:

Kunnallisvero	13.988.450 € (60,3 %)
Yhteisövero	1.185.555 € (77,3 %)
Kiinteistöverotulo	585.904 € (27,7 %)
Yhteensä	15.759.910 € (58,7 %)

Kunnallisvero on laskenut -1,0 % vuodesta 2019 vuoteen 2020, vaikka tuloveroprosentti on sama 22,0 %. Yhteisövero on sen sijaan noussut 33,2% ja kiinteistöverot näyttävät kasvaneen, mutta käytännössä kiinteistöverojen tilitysrytmi on aikaistunut. Yhteisöverojen osalta kuntaosuutta nostettiin 10,0 % kuluvalle vuodelle maan hallituksen lisätalousarviossa ja heinäkuun tilityksessä on mukana koko alkuvuoden kuntaosuuden korotus.

Talousarvioraamiin 2021 otetaan pohjaksi Kuntaliiton syyskuun ennustetta positiivisempi näkemys: kunnallisveron osuudeksi 23.050.000 €, yhteisöveron osuu-

deksi 1.800.000 € ja kiinteistöverojen osuudeksi 2.200.000 €, yhteensä 27.050.000 € (0,7 %) vuoden 2020 talousarviosta vuoteen 2021.

Veroennusteen mukaan Oulaisten verotukseen tehtävä oikaisu marraskuussa on kuluvana vuonna -242.000 €, joka on matalampi viime vuoteen verrattuna (-405.000 €).

3) Valtionosuudet

Kuntaliiton ennakkolliset valtionosuuslaskelmat vuodelle 2021 on saatu 26.6.2020. Laskelman mukaan Oulaisten kaupungin valtionosuudet ovat 26.643.842 € (-4,3 %) alle kuluvan vuoden 2020 valtionosuuden.

Talousarvioraamissa 2021 käytetään ennakkolaskelman mukaista euromäärää. Valtionosuuksissa on laskua asukasta kohti siten -164 €/asukas. Kunnan valtionosuus koostuu kahdesta osasta, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (VM) ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta (OKM). Erona aiempiin vuosiin kunnille maksettavat verotulomenetyksen kompensatiot on erotettu peruspalvelujen valtionosuudesta (mom.28.90.30) ja maksetaan omalta valtiovarainministeriön momentilta (mom.28.30.35). Uudistus on ollut käytössä kuluvana vuonna 2020 ja se on yksinkertaistanut järjestelmää ja lisännyt sen läpinäkyvyyttä.

Kuntaliiton ennakkollisissa valtionosuuslaskelmissa (26.6.2020) on tehty arvio vain peruspalvelujen valtionosuudesta (VM). OKM:n valtionosuus on ennako laskelmassa vuoden 2020 rahoituksen tasoisena. Ennakkolaskelman mukaan kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti nousee 0,12 % ja on 25,63 %.

Toinen kunnalle maksettava ja valtionosuuteen sisältyvä erä on verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus (+/-). Tämä tasaus perustuu kunnan verotulojen määrään asukasta kohti suhteessa koko valtakunnan keskimääriin verotuloihin. Verotulotasauksen määrä on vuonna 2020 Oulaisten kaupungille +5.931.468 € (798 €/as). Ennakkotiedon mukaan tasauksen määrä vuodelle 2021 tulisi olemaan +5.829.622 € (799 €/as). Summat kertovat, että verotulojen kehitys Oulaisissa on ollut heikompaa kuin valtakunnassa keskimäärin.

Valtionosuuslaskuri vuodelle 2021 julkaistaan syksyllä, jolloin nähdään yksityiskohtaisesti Oulaisten kaupungin valtionosuuden koostuminen. Valtakunnallisten muutosten lisäksi valtionosuuden määrän vaikuttavat kaupungin asukasluvun muutokset sekä perusopetuksessa olevien lasten ja lukiolaisten määrä.

4) Henkilöstömenot

Alkuvuoden aikana on solmittu merkittävä määrä uusia työehtosopimuksia. Keskimäärin nimellispalkkoja on sovittu korotettavaksi vajaat 1,5 %. Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusten sopimuskausi on 1.4.2020-28.2.2022. Vuoden 2021 sopimuskorotukset ovat 1,8 %. Koko sopimuskauden korotus on yhteensä 3,04 %, kun v. 2020 sopimuskorotukset ovat yhteensä 1,22 %.

Talousarvioraamissa palkkoihin arvioidaan nousua sopimuskorotusten verran yhteensä 1,50 % koko talousarviovuodelle. Toinen yleiskorotus tehdään 1.4.2021. Sen suuruus on 1,00 %. Sopimuskautteen kuuluu myös paikallinen järjestelyerä, joka laitetaan maksuun 1.4.2021 lukien. Sen suuruus on 0,8 % KVTES:n palkkasummasta.

Virkojen ja toimien perustamisessa on edelleen noudatettava pidättyväistä linjaa. Maakunta- ja sote-uudistus toteutunee kuitenkin lähitulevaisuudessa ja lisäksi kaupungin henkilöstöä eläköityy, joten mahdollisuuksia työn uudelleen organisointiin sekä uusiin järjestelyihin aukeaa ja ne on muuttuvassa tilanteessa voitava hyödyntää.

5) Rahoitus

Talousarvioita tehtäessä on huomioitava, että yleisessä korkotasossa on odotettavissa tulevaisuudessa myös nousua. Euroopan keskuspankki pitää koron nollassa ja on valmis edelleen elvyttämään taloutta. Samalla markkinakorot jatkavat edelleen negatiivisella puolella, jopa pitkät valtionlainat ovat negatiivisia, joten korkojen noususta ei ihan lähitulevaisuudessa ole uhkaa.

Kaupungin lainamäärä on kasvanut vuosien 2015-2017 korkean investointitason vuoksi. Vuoden 2019 lopussa lainaa oli 34.700.960 € (4761 €/asukas) ja kuluvan vuoden talousarviossa lainamäärään ennakoitiin nousua n. 300.000 €. Lainapääomasta suurin osa on lyhyissä kuntatodistuksissa ja nousevan korkotason myötä tulee varautua lainasalkun pääomien siirtämiseen vähitellen pitkäaikaisiin mahdollisesti kiinteäkorkoisii lainoihin, joissa korkotaso on korkeampi kuin lyhyissä kuntatodistuksissa.

Heinäkuun toteutuman perusteella lainamäärän kasvu on hidastunut merkittävästi ja heinäkuun loppuun mennessä noussut tilinpäätökseen 2019 nähden n. 95.000 €. Pitkäaikaisia lainoja on 4,3 milj.€ ja kuntatodistuksia 30,4 milj.€.

Lisäksi viime vuosien korkea investointitaso näkyy jatkossa pysyvästi rahoituksen lisäksi poistojen määrän kasvuna. Poistojen määrä on kasvanut vuoden 2014 tilinpäätöksen n. 1,9 milj.€:sta n. 2,5 milj.€:oon. Poistoilla on suora tulosvaikutus ja poistot on otettava huomioon myös investointiesityksissä. Pohjana investoinneille on taloussuunnitelman vuodelle 2021 määritelty taso, 1.650.000 € lisättyinä keskeneräisillä hankkeilla.

Talousarvioraami 2021

Talousarvioraamissa on alussa koko kaupungin tuloslaskelma, jossa sarakkeina ovat tilinpäätös 2019, talousarvio 2020 lisättyinä muutoksilla, talousarvion toteutuma 7/2020 ja talousraami vuodelle 2021. Hallintokunnittain on esitetty käyttötalouden tuotot/kulut -laskelmat. Vuoden 2021 talousarvioraamiin pohjana on käytetty 2020 talousarviota. Talousarvioraami 2021 on esitettyjen perusteiden pohjalta n. 20.000 € ylijäämäinen.

Oheismateriaalit

Oheismateriaalina tuloslaskelman, tuottojen ja kulujen sekä rahoituslaskelman toteutumat ajalla 1-7/2020, verotulotaulukko 1-8/2020, kuntaliiton veroennuste, ennakkolaskelma valtionosuuksista, talousarvion laadintaohjeet hallintokunnille sekä talousarvioraami 2021.

Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus käy periaatekeskustelun vuoden 2021 talousraamin linjauksista ja antaa sen perusteella hallintokunnille ohjeet talousarvion 2021 ja taloussuunnitelman laatimisesta sekä laadinta-aikataulun. Tavoitteeksi asetetaan 0-tason talousarvio, koska vuosien 2018 sekä 2019 alijäämäiset tilinpäätökset rasittavat kaupungin taloutta ja tavoitteena on pitää tase ylijäämäisenä. Kaupunginhallitus lähettää kaupungin talousraamin myös kaupunkikonsernin tytäryhtiöille Oulaisten Amiraali Oy:lle ja Oulaisten Kuitu Oy:lle tiedoksi. Hyväksytyn konserniohjeen kohdan 6 mukaisesti pyydetään tytäryhtiöitä laatimaan vuodelle 2021 toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, jotka liitetään osaksi vuoden 2021 talousarviota.

Kaupunginhallitus: Hyväksyttiin yksimielisesti.